

УДК 634.54

ШЕЙДИК К. А.

Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН, 90252, Закарпатська обл.,
Берегівський р-н, с. Велика Бакта, пр-т Свободи, 17
e-mail: caroline.sheydik@uzhnu.edu.ua

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ *NICOTIANA RUSTICA* УКРАЇНСЬКОЇ ГРУПИ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

На основі морфологічних особливостей і ареалів поширення *N. rustica*, Комес першим встановив шість різновидів: *humilis*, *texana*, *brasilica*, *scabra*, *asiatica*, *jamaicensis*. У класифікаторі роду *Nicotiana* Гудспіда махорка включена до підроду *Rustica*, секцію *Rusticae*, де вид *N. rustica* L. є єдиним представником. Автором описані три ясно відмінні між собою поліморфні різновиди: *brasilica*, *pumila*, *pavonii*. Різновид *brasilica*, найбільш урожайний і дає найбільш міцний курильний продукт, широко розповсюдився в Європі і Азії і став вихідним матеріалом для формування крупнолистових сортів *N. rustica*. Основним фондом слугувала колекція вітчизняних місцевих сортів, які є чудовими представниками різних екіотипів з великою сукупністю господарсько-цінних ознак, які також пристосовані до вирощування в певних умовах їхнього культивування. Об'єктом дослідження нам слугували сортоформи української групи, а саме 'Високоросла Зелена', 'Курчава', 'Бакун', 'Малопасинкова', 'Хмеловка' і 'Жовта'. Дослідження проводилося на дослідній ділянці Закарпатської Державної сільськогосподарської дослідної станції, що заходиться в с. Велика Бакта Берегівського району протягом 2014–2018 рр. Було досліджено п'ять сортів сортоформу 'Хмеловка' ('Хмеловка 126/6', 'Українка', 'Воронежська', 'Харківська', 'Хмеловка'); три сорти сортоформу 'Курчава' ('Махорка місна № 5', '*Koriotes dark blu*', '*Kurchaia*'); шість сортів сортоформу 'Жовта', або як раніше в народі називали 'Вергун' ('Жовта-106', 'Жовта-109', 'Жовта', 'Султан Албанський', 'Вергун зелений', 'Російська'); чотири сорти сортоформу 'Бакун' ('Бакун чорний', 'Бакун № 46', 'Бакун Бессарабськ', 'Бакун Мена'); всього один сорт 'Високоросла зелена' сортоформу 'Високоросла зелена' і жодного сорту, який би належав до сортоформу махорки 'Малопасинкова', поки ще не віднайшли. На увагу заслуговує група сортоформу 'Хмеловка', сорти якої за роки дослідження проявили себе, як сорти з високою пластичністю до погодних умов, стійкістю до хвороб та шкідників та надзвичайно тривалим

періодом вегетації (від 77 діб – 'Харківська' до 93 діб – 'Українка') порівняно з іншими сортоформами української групи, де середній показник тривалості вегетації сягає 47 діб. Отже, пропонуємо увазі групу сортів сортоформу 'Хмеловка': 'Хмеловка 125/6' належить до сортів з тривалим вегетаційним періодом всього 90 діб (від висадки до масового цвітіння – 50 діб і від цвітіння до дозрівання насіння 40 – діб). Висота куща близько 90 см. Кількість технічних листків сягає не менше 6-ти та не більше 8-ми. Забарвлення листя темно-зелене. Вміст бадилля 30%, нікотину 0,613, але буває і вищим, N – 2,4%, C – 35,4%, H – 5,5%. 'Українка'. Рослина належить до сортів з тривалим періодом вегетації – 93 доби (43 доби від висадки до масового цвітіння та 50 діб від цвітіння до дозрівання насіння). У середньому на рослині формується 8 технічних листків з розміром 20 Ч 23 см. Висота всього 50 см без суцвіття. Найявний слабо виражений черешок, всього 4 см. 'Воронежська'. Період від висадки до цвітіння – 42 дні, висотою – 50 см. Розмір листка середнього ярусу 14 Ч 8,5 Стейкий до шкідників та хвороб. Вміст нікотину – 1,312%, N – 3,8%, C – 37,6%, H – 5,7%. 'Харківська'. Сорт не стійкий до хвороб. Період від висадки до масового цвітіння – 37 діб. Висота рослини – 35 см., Черешок довжиною 3 см. Стебло ребристе. Кількість технічних листків 12 шт. Вміст нікотину – 1,615%, N – 3,1%, C – 38,3%, H – 5,5%. 'Хмеловка'. Сорт не стійкий до хвороб. Період від висаджування до масового цвітіння – 42 дні. Рослина середньоросла. Висота куща – 1 м. Число технічних листків сягає 6–8 шт., 24, 25,7 см. Урожай повітряно-сухої маси однієї рослини – 75,4 м. Матеріальність – 1,25 г/дм². Вміст нікотину – 0,952%, N – 2,9%, C – 37,5%, H – 5,8%. Для вирощування махорки в промислових цілях варто виділити сорт 'Українка' української групи з найвищим вмістом нікотину – 1,312% та тривалим періодом вегетації – 93 доби.

Ключові слова: сорт, сортотип, морфологічні особливості, тривалість вегетації.